

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
074/2021	Fylkesrådet	23.03.2021

Regional planstrategi 2021 -2024 - Høring

Sammendrag

Fylkesrådet legger Regional planstrategi for Nordland 2021-2024 ut på høring og offentlig ettersyn med seks ukers høringsfrist.

Planstrategien for Nordland bygger på et kunnskapsgrunnlag som viser nåsituasjonen og utviklingstrekk de siste årene. Dette er strukturert etter hvert av FNs 17 bærekraftsmål og deres 169 delmål. Den regionale planstrategien følger opp bærekraftsmålene slik de er anbefalt gruppert i FN rapporten *The future is now*. Det er videre utarbeidet mål som regionaliserer de globale bærekraftsmålene. Målene har en langsiktig horisont og følger opp Agenda 2030.

Følgende mål foreslås:

I 2030 har vi et mer bærekraftig Nordland med:

Mål 1: Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud

Mål 2: Et innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til klimagassreduksjoner og robuste samfunn

Mål 3: God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren

Mål 4: Høyere utdanning- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv

Mål 5: Effektiv og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes og næringslivets behov

I arbeidsprosessen har flere instanser deltatt: Nord universitet, Nordlandsforskning, Helse Nord, Husbanken, Statsforvalteren, Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Landsorganisasjonen (LO). I samarbeid med disse er det utarbeidet forslag til fire innsatsområder for valgperioden. Disse er:

1. Sterke lokalsamfunn
2. Verdiskaping
3. Ressursforvaltning
4. Utdanning og forskning

Det er videre foreslått prioriterte satsinger innen disse fire områdene samt hvilket behov det er for utarbeidelse av nye planer som møter disse satsingene inneværende valgperiode.

Den regionale planstrategien skal sendes på høring til kommuner, nasjonale myndigheter, organisasjoner og berørte. Loven setter krav om at høringsperioden skal være minimum seks uker.

Bakgrunn

Regional planlegging skal stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i en region. Den regionale planstrategien er en del av den regionale planleggingen. Regional planstrategi skal utarbeides minst én gang i hver valgperiode, og seinest innen ett år etter konstituering. Utarbeidingen skal skje i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet.

Planstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktige utviklingsmuligheter og ta stilling til langsiktige utviklingsmål og hvilke spørsmål som skal tas opp gjennom videre regional planlegging.

Regjeringen legger hvert fjerde år fram sine forventninger til regional og kommunal planlegging. De gjeldende forventninger påpeker at bærekraftig utvikling skal fremmes i hele landet. Regjeringen ser fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Disse utfordringene skal videre møtes ved bruk av FNs 17 bærekraftsmål som det politiske hovedsporet i arbeidet. De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging påpeker også at metodikk for Smart spesialisering skal benyttes.

Fylkestinget i Nordland behandlet 17. juni 2019 sak 087/2019 – *Mer strategisk og funksjonell planstrategi for Nordland*. I forbindelse med denne saken ble det blant annet vedtatt at FNs bærekraftsmål skal legges som et rammeverk for arbeidet med kunnskapsgrunnlaget og planstrategien.

Framdrift i arbeidet

Fylkestinget skulle hatt den regionale planstrategien til behandling senest i oktober 2020. Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget ble av forskjellige grunner startet opp noe senere enn ved tilsvarende prosess i 2015. Det resulterte i at avslutningen av arbeidet med kunnskapsgrunnlaget først skjedde midt i den første omgangen av nedstenging av samfunnet på grunn av koronapandemien. Hovedpunkter i kunnskapsgrunnlaget er gitt i orienteringer til direktørgruppa og fylkesrådet i egne møter.

Smart spesialisering metodikken legger opp til medvirkningsprosesser med bred deltagelse. En fysisk samling av personer var først mulig i begynnelsen av november 2020. Det ble da avholdt et arbeidsseminar med et utvalg representanter fra blant annet fylkeskommunale avdelinger, Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Landsorganisasjonen (LO), Helse Nord, Nord Universitet, Nordlandsforskning, Husbanken. Denne samlingen ga innspill til de regionale satsingsområdene i planstrategien.

Organisering av arbeidet

I administrasjonen har det vært etablert et plansekretariat og ei plangruppe. Plansekretariatet har vært ei intern gruppe for å ta hovedansvaret for innhold og oppbygging av dokumentene. Plangruppa har bestått av personer fra de ulike avdelingene, og var vært supplert med

representanter fra Statsforvalteren og Husbanken. Denne gruppa er benyttet for å få innspill.

Problemstilling

Arbeidet med FNs bærekraftsmål har pågått en tid i fylkeskommunen. Arbeid med alle målene under ett for å skape den nødvendige helheten, har imidlertid ikke skjedd tidligere. Dette har vært utfordrende og skapt behov for samordning.

Kunnskapsgrunnlaget redegjør for hvordan nordlandssamfunnet ligger an med tanke på bærekraftsmålene. Dette skaper en ny forståelsesramme og grunnlag for det videre arbeidet, og har vært nytt og utfordrende. Bærekraftsmålene kan inndeles i tre grupper bestående av økonomisk-, sosial- og økologisk bærekraft.

Kunnskapsgrunnlaget viser at nordlandssamfunnet har størst forbedringspotensial knyttet til bærekraftsmålene for den økologiske utviklingen. Da arealbruken er den store påvirkningsfaktoren, vil det også være arealforvaltningen som er det viktigste verktøyet for å bedre retningen på utviklingstrenden. I tillegg er det forhold innen sosial bærekraft og befolkningsutvikling som er krevende for fylket framover.

Den regionale planstrategien skal være et strategisk verktøy. Det skal formuleres langsiktige mål og det skal gjøres prioriteringer for inneværende valgperiode. Dette vil innebære at de prioriterte satsingene må ses i sammenheng med de viktigste utfordringene i fylket. Slik dette er med hensyn til bærekraftsmålene, og for den regionale utviklingen. De prioriterte satsingene må også ses i forhold til de verktøy fylkeskommunen rår over.

Den strategiske retningen i planstrategien er bygd opp med bakgrunn i de tematiske innsatsområdene som foreslås i FN-rapporten *The future is now* fra 2019:

- Livskvalitet, velferd og like muligheter
- Bærekraftige og rettferdige økonomiske systemer
- Bærekraftig arealbruk og matproduksjon
- Reduserte klimagassutslipp og energiomlegging
- Helhetlig by- og lokalsamfunnsutvikling
- Miljø, økosystem og biologisk mangfold

Disse områdene er kommentert med tanke på utfordringer og muligheter, og blir slik sett planstrategiens analysedel som leder til langsiktige mål og prioriterte satsinger.

Den regionale planstrategien skal angi behovet for utarbeiding av planer inneværende valgperiode. I fylkestingssak 087/2019 «Mer strategisk og funksjonell planstrategi for Nordland» er det uttrykt et behov for færre regionale planer blant annet for at fylkeskommunens plansystem skal bli et bedre styringsverktøy. Dette inkluderer også det mangfold av ulike strategier som foreligger.

Utformingen av et nytt plansystem vil ha betydning for politikkutforming, og bør derfor være en egen sak for drøfting i fylkesrådet. En reduksjon i antallet regionale planer utarbeidet i henhold til plan- og bygningsloven, vil innebære at eksisterende planer slås sammen ut fra behovet for samordnet politikk på området. For eksempel bør all politikk som har arealmessige føringer – landbrukspolitikk, kulturminneforvaltning, fiske- og oppdrett, transport - være samlet i en regional plan.

Det er formulert et sett med mål for utviklingen. Tidspunkt for måloppnåelse er satt til 2030 Dette året er benyttet fordi det også samsvarer med måloppnåelse for bærekraftsmålene. Målene er langsiktige, og følges opp av mer konkrete prioriterte satsinger som har en tidshorison

inneværende valgperiode.

Den regionale planstrategien er pålagt en offentlig høringsperiode på 6 uker.

Drøfting

Utviklingen i Nordland er sterkt påvirket av globale trender som globalisering, urbanisering, klimaendringer og kunnskapsutvikling. Samtidig skal utviklingen baseres på måloppnåelse for FNs 17 bærekraftsmål. Den regionale politikken bør forholde seg til disse driverne for samfunnsutvikling. Dette innebærer at det regionale utviklingsarbeidet fremover bør ha tanke for en bærekraftig utvikling med en utvikling som preges av de nevnte driverne. Målene som er formulert bør integreres i alle deler av fylkeskommunens arbeid.

Den store utfordringen i fylket er reduserte innbyggere i de fleste kommunene. En god befolkningsstruktur er viktig for å kunne ha levende og aktive lokalsamfunn. En nødvendig og god fordeling vil være avgjørende for å ha tilstrekkelig med hender til nødvendige oppgaver inne en rekke funksjoner. Andelen eldre øker, men de unge voksne etablerer seg i alt for liten grad i hjemkommunen. Slik har det dessverre også vært i alt for mange år til tross for et næringsliv som har gått bra.

Kommunestrukturen i Nordland er mangfoldig. Utvikling av lokalsamfunnene vil være svært avhengig et mangfold av gode tjenester, arbeidsplasser og gode boliger. Geografien i fylket er utfordrende og krever ikke minst infrastruktur som knytter steder sammen for å styrke de enkelte lokalsamfunn.

Et av de viktige verktøyene for å oppnå bedre bærekraftig økologisk utvikling er arealforvaltningen. Regional plan for dette området bør følge opp planstrategiens mål. Det bør også de andre planene og strategiene som utarbeides.

Langsiktige utviklingsmål

Med utgangspunkt i diskusjon om de seks innsatsområdene fra *The future is now* er det utarbeidet mål for å regionalisere de globale utfordringene i FNs bærekraftsmål.

I 2030 har vi et mer bærekraftig Nordland med:

Mål 1: Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud

Mål 2: Et innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til klimagassreduksjoner og robuste samfunn

Mål 3: God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren

Mål 4: Høyere utdanning- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv

Mål 5: Effektiv og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes og næringslivets behov

Planbehov

Planstrategien foreslår utarbeiding av følgende planer i inneværende valgperiode.

- Regional plan for vannforvaltning – pålagt gjennom forskrift, vedtas 2021
- Regional plan for arealforvaltning – vedtas 2022
- Regional plan for klima og miljø – vedtas i 2021
- Regional plan for transport – oppstart er meldt fylkestinget
- Regional plan for vannkraft – vedtas av fylkestinget i april 2021
- Regional plan for kulturminner – vedtas 2022
- Regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn– oppstart 2022
- Regional plan for utdanning og kompetanse – oppstart 2022
- Regional plan for innovasjon og verdiskaping – oppstart 2022

Disse planene dekker de fleste av fylkeskommunens viktige ansvarsområder. Innenfor næringsutvikling vil det også bli utarbeidet flere nye strategier. Strategiene er viktige hver for seg, men de er ikke vurdert i sammenheng som et helhetlig uttrykk for Nordland fylkeskommunes strategiske arbeid. En regional plan for innovasjon og verdiskaping vurderes derfor. De strategiene som lages bør være fundamentet i en slik plan.

Innen utdanning og kompetansefeltet foreligger det også flere ulike strategier. Det vil vurderes om det også innen dette området er behov for et helhetlig og samlet styringsdokument. Dette gjennom en regional plan. Her er det viktig å se utdanningsløpet fra læring i grunnskolen til universitet og forskning i sammenheng.

For å rasjonalisere plansystemet foreslås det at følgende planer utgår:

- Fylkesplan for Nordland, termineres når Regional plan for arealforvaltning vedtas
- Fylkesdelplan Lomsdal- Visten, termineres når Regional plan for arealforvaltning vedtas
- Fylkesdelplan Sjunkan – Misten, termineres når Regional plan for arealforvaltning vedtas
- Regional plan for by- og regionsenterpolitikk, handlingsprogram revideres. Planens innhold tas inn i regional plan for arealbruk og regional plan for sosial bærekraft.
- Regional plan for jakt og innlandsfiske, termineres når Regional plan for arealforvaltning vedtas
- Regional plan for folkehelse, termineres når Regional plan for sosial bærekraft og lokal samfunnsutvikling vedtas

Fylkesrådets vurdering

Utkastet til regional planstrategi har tatt tak i FNs bærekraftsmål og fulgt disse opp både i struktur, analyse og langsiktige mål. De prioriterte satsingene som skal gjelde denne valgperioden er utarbeidet sammen med regionale aktører. I den prosessen ble bærekraftsmålene tatt inn som et premissgrunnlag. Forslaget har dermed gjennomført og følger opp nasjonale forventninger og vedtak i fylkestinget på dette området.

Planstrategien tar opp forslag til regionale planer som skal utarbeides. Nordland fylkeskommune har behov for et mer effektivt plansystem. I dag er antallet planer for stort, og plansystemet fungerer ikke godt nok som styringsverktøy. Et mer effektivt plansystem vil kreve at flere eldre planer kan slås sammen når de skal revideres. Det er også behov for en gjennomgang av alle strategiene som er utarbeidet og videre vurdere hvordan disse skal inngå i et helhetlig plan- og styringssystem.

Planstrategien har formulert et sett med prioriterte satsinger som skal gjennomføres for å bidra til måloppnåelse av bærekraftsmålene og for å styrke den regionale utviklingen. Hvilke av disse som skal prioriteres, vil bli besluttet i kommende budsjett- og økonomiplanprosesser. Det er derfor ikke

gjort en prioritering mellom disse i forslag til planstrategi.

Forslaget til regional planstrategi er bygd metodisk opp etter prinsipper for *Smart spesialisering*. Ulike instanser og organisasjoner er tatt inn i arbeidet i ulike faser. Begrensninger for mobilitet og kontakter i samfunnet har imidlertid gjort at medvirkningen i utarbeidingsfasen har blitt noe mer begrenset enn ønskelig. Dette er et forhold fylkesråden vil søke å bøte på i den kommende høringsperioden.

Fylkesråden vil spesielt legge vekt på at kommuner og institusjoner som ungdommens fylkesråd, eldrerådet og rådet for personer med funksjonsnedsettelse får anledning til å diskutere forslaget på en god måte. Der det er behov for spesiell tilrettelagte medvirkningsopplegg bør det legges til rette for det. Den regionale planstrategien bør også få en god forankring i kommuner og regionråd.

Medvirkning

Alle fagavdelinger har i prosessen så langt vært med i arbeidet og har hatt mulighet til å påvirke arbeidet. Denne muligheten har vært ubegrenset for de oppnevnte representantene i organiseringen. Direktørgruppen har vært orientert underveis og har også hatt redigeringsmulighet til dokumentene.

Den regionale planstrategien foreslås lagt ut på høring, og det vil bli laget eget medvirkningsopplegg for medvirkningsorganene i høringsperioden.

Konsekvenser

Økonomiske og personellmessige konsekvenser

Saken vil ikke ha direkte budsjettmessige eller langsiktige økonomiske konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Andre konsekvenser

Vedtak om høring av den regionale planstrategien vil ikke ha føringer for annen politikk

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt 3.30, heter at «Myndighet for å lede arbeidet med regional planstrategi, regionale planer og regional planbestemmelse etter lovens § 3-4, med de tidsfrister som er gitt i § 34-2, delegeres til fylkesrådet».

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet legger Regional planstrategi for Nordland 2021-2024 ut på høring og offentlig ettersyn i 6 uker.
2. Det tas sikte på å legge den regionale planstrategien fram for fylkestinget for vedtak i juni 2021.
3. Fylkesråden får fullmakt til å ferdigstille saken før den sendes ut på høring.

Bodø den 22.03.2021
Linda Helén Haukland
fylkesråd for plan og næring
sign

23.03.2021 Fylkesrådet
FRÅD-074/2021

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedlegg:

Tittel

Forslag - Planstrategi 2021-2024
Kunnskapsgrunnlaget 2

DokID

113258

113245